

Hulpmiddelen (opgenomen in de richtlijn)

1. Model voor middelengebruik
2. Middelengebruik bespreekbaar maken
3. Signalen van middelengebruik
4. Basishouding en competenties
5. Organisatie
6. Motiverende gespreksvoering

Wanneer, hoe?

Middelengebruik komt ter sprake:

- ▶ bij intake (standaard)
- ▶ in (vervolg)gesprekken met jongere en ouders
- ▶ groepsgewijs

Benodigde houding in deze contacten:

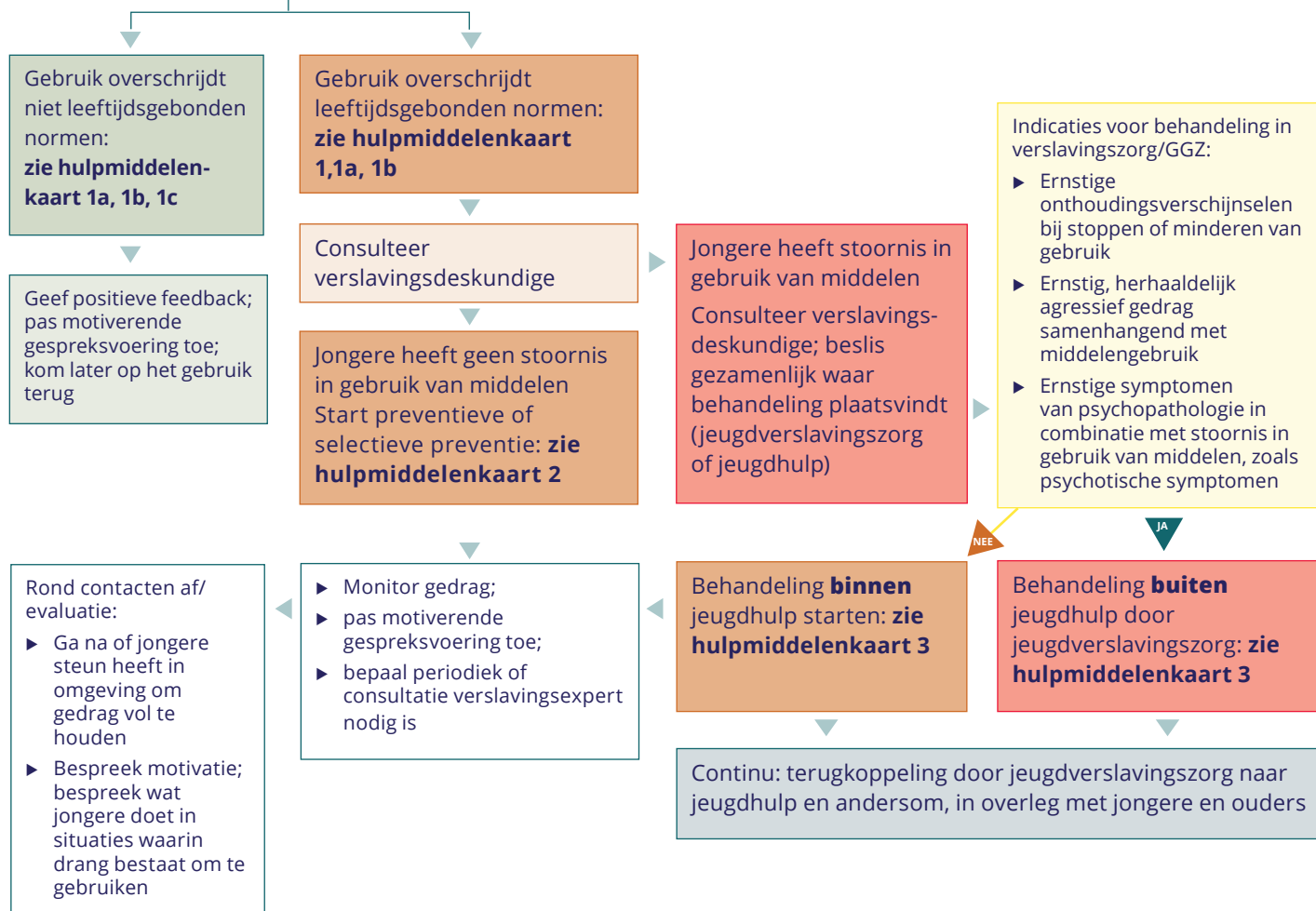
- ▶ open, niet veroordelend
- ▶ motiverend

Werkwijze, instrumenten

Signaleren en bespreekbaar maken: **zie hulpmiddelenkaart**
Basisvaardigheid: motiverende gespreksvoering: **hulpmiddelenkaart**

Screeningsinstrumenten:
SMA in combinatie met CRAFFT: **zie hulpmiddelenkaart 1a, 1b en 1c**

Indien middelengebruik normen overschrijdt maak gebruik van
Vragenlijst Analyse Middelengebruik: **zie hulpmiddelenkaart 1c**

Wat is risicovol middelengebruik en hoe stellen we het vast? SMA (§4.2)

- Stel via SMA vast of het middelengebruik dermate risicovol is dat verdere diagnostiek en monitoring nodig is. Omvang van het gebruik, rekening houdend met de leeftijd.
NB: tot en met 12 jaar is elk gebruik (inclusief tabak) risicovol

Aantal keer middelen gebruikt:	Afgelopen maand (0-30)	Maand daarvoor (0-30)
Alcohol		
1. Hoeveel dagen dronk je geen alcohol?	-----	-----
2. Hoeveel dagen dronk je 1 of 2 glazen alcohol?	-----	-----
3. Hoeveel dagen dronk je 3 of 4 glazen alcohol?	-----	-----
4. Hoeveel dagen dronk je 5 of meer glazen alcohol?	-----	-----
Tabak		
5. Hoeveel dagen rookte je (sigaretten, shag, e.d.)?	-----	-----
Cannabis		
6. Hoeveel dagen gebruikte je cannabis (hasj, wiet, e.d.)?	-----	-----
Andere drugs		
7. Hoeveel dagen gebruikte je een andere drug? (cocaïne, amfetamines (speed), XTC, GHB, paddo's, heroïne)	-----	-----
Geen enkel middel		
8. Hoeveel dagen gebruikte je geen enkel middel? (d.w.z. geen alcohol, cannabis of andere drugs (dus uitgezonderd tabak))	-----	-----

1. Wanneer is de omvang van het gebruik risicovol?

Adolescenten 13 t/m 15 JAAR: SMA SCREENINGSLIJST

Alcohol

- ≥ 5 dagen in de maand 1 of 2 glazen alcohol EN/OF
- ≥ 3 dagen in de maand ≥ 3 glazen alcohol EN/OF

Cannabis

- ≥ 3 dagen/maand gebruikt EN/OF

Overige drugs

- ≥ 1 dagen/maand gebruikt

Adolescenten 16 t/m 18 JAAR: SMA SCREENINGSLIJST

Alcohol

- ≥ 12 dagen in de maand 1 of 2 glazen alcohol EN/OF
- meisjes: ≥ 5 dagen in de maand ≥ 3 glazen alcohol
- jongens: ≥ 9 dagen in de maand 3-4 glazen alcohol EN/OF
- jongens: ≥ 5 dagen in de maand ≥ 5 glazen alcohol EN/OF

Cannabis

- ≥ 5 dagen/maand gebruikt EN/OF

Overige drugs

- ≥ 2 dagen/maand gebruikt

Wat is risicovol middelengebruik en hoe stellen we het vast? CRAFFT (§4.2)

1b

Hulpmiddelen kaart

- ▶ Stel via CRAFFT vast of het middelengebruik dermate risicovol is dat verdere diagnostiek en monitoring nodig is: Motieven, omstandigheden en gevolgen van het middelengebruik.

Heb je ooit in een auto of op een brommer of scooter gezeten die bestuurd werd door iemand (inclusief jij zelf) die onder invloed was, of alcohol of drugs had gebruikt?	ja / nee
Gebruik je wel eens alcohol of drugs om je te ontspannen, om je beter over jezelf te voelen, of om erbij te horen?	ja / nee
Gebruik je wel eens alcohol of drugs als er geen anderen bij zijn, als je alleen bent?	ja / nee
Vergeet je wel eens dingen die je gedaan hebt terwijl je alcohol of drugs gebruikte?	ja / nee
Zeggen je familie of vrienden wel eens tegen je dat je je alcohol- of drugsgebruik zou moeten verminderen?	ja / nee
Ben je ooit in de problemen gekomen terwijl je alcohol of drugs gebruikte?	ja / nee

Wanneer zijn motieven en gevolgen risicovol?

Als je op een of meerdere van deze vragen "ja" antwoord, dan zijn de motieven en gevolgen risicovol.

Scoort een jeugdige binnen de jeugdhulp op minstens één van beide instrumenten (SMA/CRAFFT) boven één of meer drempelwaarden, dan moet een gedragswetenschapper, arts of psychiater met verslavingsdeskundigheid worden ingeschakeld.

▶ **Zie voor in te zetten interventies hulpmiddelenkaart 2 en 3**

Vaardigheden	In hoeverre is de jeugdige in staat om het eigen gedrag te beïnvloeden?
Kennis en begrip van de gevolgen van het gebruik	Wat weet de jeugdige over de gevolgen van het gebruik? Begrijpt hij alle informatie?
Zelfregulerende vaardigheden	Welke vaardigheden (zoals 'iets anders gaan doen') heeft de jeugdige om het hoofd te bieden aan de verleiding? Kan hij deze vaardigheden in verschillende omstandigheden toepassen?
Weten en begrijpen wat te doen om te veranderen	Wat weet de jeugdige over veranderingsstrategieën en de hulpbronnen die daarbij kunnen worden gebruikt? In hoeverre begrijpt hij deze informatie en kan hij deze in verschillende omstandigheden toepassen?
Gelegenheid, omgeving	Welke omgevingskenmerken werken bevorderend of belemmerend?
Beschikbaarheid van alcohol en drugs	Hoe gemakkelijk zijn alcohol of drugs verkrijgbaar? Kan de jeugdige ze betalen?
Triggers in de omgeving die aanzetten tot gebruik	Ervaart de jeugdige triggers in de omgeving die aanzetten tot gebruik (zoals middelengebruik door ouders of vrienden)?
Kenmerken van de omgeving die aanzetten tot gedragsverandering	Welke omgevingskenmerken zetten aan tot gedragsverandering (zoals middelenbeleid op en rond de school of op de werkplek)?
Motivatie	Wat zijn motiverende factoren voor gedragsverandering?
Ideeën over de voor- en nadelen van verslavingsgedrag	Welke ideeën heeft de jeugdige over de voor- en nadelen van verslaving(sgedrag)? Hoe uitgesproken zijn deze?
Positieve kanten van verslaving(sgedrag)	Wat zijn de positieve kanten van verslaving(sgedrag)? Denk aan het effect/de roes, sociale status, fysieke effecten.
Negatieve kanten van verslaving(sgedrag)	Wat zijn de negatieve kanten van het verslaving(sgedrag)? Denk aan verminderde gezondheid, in aanraking komen met justitie, bijwerkingen.
Behoeftbevredestiging door middelengebruik	Aan welke behoefte voldoet het gebruik van het middel (zoals het bestrijden van angst, depressie, verveling, eenzaamheid, onrust)? Of gebruikt de jeugdige het middel om ontwenningverschijnselen tegen te gaan?
Positieve effecten van andere activiteiten dan middelengebruik	Wat zijn de positieve effecten van andere activiteiten dan middelengebruik (denk aan sport, sociale contacten, school)? In hoeverre conflicteren deze met het middelengebruik?
Ervaren identiteit/zelfbeeld	Hoe ervaart de jeugdige de eigen identiteit? Heeft hij een positief zelfbeeld? Welk gevoel heeft hij daarbij?
Ervaren identiteit/ zelfbeeld versus verslavingsgedrag	Welke invloed heeft het verslavingsgedrag op het ervaren zelfbeeld? Welke gevoelens heeft de jeugdige hierbij?

De richtlijn beveelt de volgende interventies aan. Zie voor meer info interventies hoofdstuk 5 (uitgebreid) en bijlage (kort).

Maak bij een positieve score op de SMA gebruik van selectieve preventie

Programma's voor school

Jongeren met LVB ▼

- Leefstijl
- De Cannabisshow
- Bekijk 't Nuchter
- Brochures Zonder Flauwekul
- Spel TRIP

Jongeren algemeen ▼

- Basisonderwijs:
  - Leefstijl
- Voortgezet onderwijs:
  - SportMPower
- MBO:
  - Aanbod ROC's

Programma's voor gezin/ouders ▼

- Homeparty,
- KopOpOuders,
- KOPP preventieprogramma's

Programma's voor jeugdhulp of LVB-zorg

Jongeren met LVB ▼

- Bekijk 't Nuchter
- Brochures Zonder Flauwekul
- Spel TRIP

Jongeren algemeen ▼

- Open en Alert (faciliterend)

Programma's voor gezin/ouders ▼

- Homeparty,
- KopOpOuders,
- KOPP preventieprogramma's

Maak bij een positieve score op zowel de SMA als de CRAFFT gebruik van geïndiceerde preventie/ vroeginterventie

Programma's voor school

Jongeren met LVB ▼

- Lacune

Jongeren algemeen ▼

- Wiet-Check
- Moti-4

Programma's voor gezin/ouders ▼

- Triple P
- KopOpOuders

Programma's voor jeugdhulp of LVB-zorg

Jongeren met LVB ▼

- Lacune

Jongeren algemeen ▼

- Wiet-Check
- Moti-4

Programma's voor gezin/ouders ▼

- Triple P
- KopOpOuders

► De Richtlijn Beveelt de volgende interventies aan. Zie voor meer info interventies hoofdstuk 5 (uitgebreid) en bijlage (kort).

Ambulant

Gedwongen kader

Jongeren met LVB ▼

Jongeren algemeen ▼

• Stay-a-way Plus

• Stay-a-way

Gezin, ouders ▼

• MDFT
• Stay-a-way,
• Stay-a-way Plus

Vrijwillig kader

Jongeren met LVB ▼

Jongeren algemeen ▼

• Leefstijltraining Plus

• Leefstijltraining

Gezin, ouders ▼

• MDFT
• Wraparound Care (zorgmodel)

Residentieel

Gedwongen kader

Jongeren met LVB ▼

Jongeren algemeen ▼

• Brains4Use individueel (in detentiesetting)

• Brains4Use
• MDFT

Gezin, ouders ▼

• MDFT

Vrijwillig kader

Jongeren met LVB ▼

Jongeren algemeen ▼

• Bekijk 't Nuchter,
• Minder drank of drugs
• Brains4Use

• Pakje Kans (gericht op roken)
• Leefstijltraining
• MDFT

Gezin, ouders ▼

• MDFT